

*de*  
*Correspondent*

ARNON GRUNBERG

**THUIS**

**BEN**

BERICHTEN  
VAN EEN  
HOTELMENS

**JE**



## Reacties van *Correspondent*-leden

‘De contouren van je worsteling waren in de eerste plaats intrigerend om te lezen, elke keer weer. Ten tweede was het ook gewoon prachtig.’

‘Een mooie balans van lenigheid en wanhoop.’

‘Fenomenaal genoten van deze stukken.’

‘De speelse, briljante pen van de onbevangen zwerver en ontdekkingsreiziger die het leven steeds opnieuw laat beginnen, die de vluchtigheid viert en durft onder ogen te zien hoe verlangens angsten kunnen worden, heeft mij keer op keer geboeid en geraakt.’

‘Heerlijk herkenbaar.’

‘Bedankt voor de herkenning, vervreemding en fantasievolle verhalen.’

‘Dank je Arnon, voor alle gedeeltes van jezelf die je hebt willen delen met ons, bewuste en onbewuste lezers. Als oplettend lezer heb ik vooral zelf herkenning meegemaakt in jouw ‘Hotelmens’-stukken. De oplettendheid van je waarnemingen die in alle opzichten diep de kern raakten van ons bewegen in dit leven.’

© 2017 Arnon Grunberg

Omslagontwerp door Harald Dunnink (Momkai) en Leon Postma (*De Correspondent*)

Illustratie auteur Cléa Dieudonné

Eindredactie Andreas Jonkers

Correctie Annelieke Tillema

Vormgeving binnenwerk Pre Press Media Groep

ISBN 9789082520378

NUR 320

ARNON GRUNBERG

**THUIS**

**BEN**

BERICHTEN  
VAN EEN  
HOTELMENS

**JE**

*de  
Correspondent*

2017



# THUIS BEN JE

In New York – een woord vooraf	9
Waar je een paar van je eigen spulletjes mag neerzetten	15
Waar je je veilig waant	19
Waar je nog net leeft	23
Waar je faalt	27
Waar je hospitaliseert	31
Waar meer naaktheid met minder drank het streven is	35
Waar je volledige bezit in een kleine koffer past	39
Waar 's nachts het licht brandt	41
Waar je reïncarnatie als kat overweegt	44
Waar je ondergoed ligt	47
Waar afkoeling het doel is	51
Waar je van het sanitair gebruikmaakt	55
Waar de mannen van je ex je leven komen vervolmaken	59
In het grijze gebied tussen patiënt, schrijver en mens	63
Waar je jezelf behandelt	67
Waar je verlangen nog niet is uitgedoofd	71
Waar je ongegeneerd kunt verklaren dat je met jezelf bent getrouwd	75
Waar de wond blijft etteren	79
Waar je je moeder hoopt te vinden	83

Waar je de meeste nederlagen hebt geleden	85
Waar je moeder in het ziekenhuis ligt	87
Waar je familieleden het bidden niet kunnen laten	91
Waar de verliezen zich opstapelen	95
Waar je personages als intieme vrienden zijn	99
Waar de kilte warmte wordt	103
Waar je niet kunt zoenen	105
Waar het leven een puinhoop is	109
Waar er niet aan je bestaan wordt getwijfeld	113
Waar de psychiatrie je met open armen ontvangt	115
Waar je met de fascistten aan tafel kunt zitten	117
Waar de keuken vol ligt met rundertong	119
Waar de dood een dagdroom is	123
Waar je mevrouw Doornroosje licht teleurstelt	127
Waar de gelukszoekers jou zoeken	131
Waar het realisme een tikkeltje onbehaaglijk is	135
Waar je jezelf teleurstelt	139
Waar je vrienden vragen niet over hen te schrijven	143
Waar het verzwijgen wordt doorbroken door de oproep: <i>faites vos jeux</i>	147
Waar het verleden langzaam ontsloten wordt	151
Waar de open relatie wordt gevuld met dwergen en reuzen	155
Waar je de lezer komt bevrijden uit zijn eenzaamheid	159
Waar je je leven in handen legt van een waarzegger	161
Waar je bereid bent te sterven	163
Waar je depressieve pubers probeert te genezen	167
Waar je platonisch bij elkaar in bed kruipt	171
Waar het smerige werk wordt verricht	175
Waar de grotemensenwereld op gepaste afstand blijft	179

Waar de levens waaraan je bent ontsnapt langzaam tot je doordringen	183
Waar anonieme minnaars bloemen voor je achterlaten	187
Waar de mensen elk moment in huilen kunnen uitbarsten	191
Waar de vrouw van de barpianist op je spullen past	195
Waar je de productiviteit terugschroeft	199
Waar mensen zich overgeven aan hun liefdesverdriet	203
Waar mensen verwachten dat je in tangaslip de deur opendoet	207
Waar je seksscènes speelt	209
Conclusies	211
Verantwoording	219





## In New York

Als je thuis bent waar je je koffer uitpakt, dan moet ik concluderen dat mijn appartement in New York voor mij thuis is. Nergens anders pak ik mijn koffer helemaal uit, daar wel. Met een aan paniek grenzende gretigheid doe ik dat, zodra ik in het huis arriveer. Soms zelfs al voor ik mijn jas uittrek.

Dat was ooit anders. Aan het begin van mijn bestaan in dit appartement zwierf mijn half uitgepakte koffer minstens een week door mijn woonkamer. Maar dat is een tijd geleden, want vanaf november 1995 woon ik al in dezelfde woning op Manhattan. Al een jaar of tien zeg ik: 'Ik wil iets kopen in New York.' Het komt er steeds niet van: het gedachte-experiment blijft een gedachte-experiment.

Gisteren zei ik tegen mijn vriendin: 'Ik heb nog altijd het gevoel dat het leven moet beginnen.' Dat vond ze niet leuk. 'Ons leven is toch begonnen?' merkte ze op.

Ons leven wel, maar het mijne nog altijd niet, had ik dat moeten antwoorden?

Op welke leeftijd wordt het belachelijk te denken dat het leven nog moet beginnen? Ben ik die grens niet allang gepasseerd? Begint het leven als je kinderen hebt? Zou dat een reden zijn om kinderen te maken? Zodat je kunt zeggen: 'Kijk, ik ben eraan begonnen, het leven, daar is mijn kind.'

Zijn boeken dan geen kinderen? Ik vergelijk ze er graag mee. Vooral als mensen weer vragen: 'Welk boek van jezelf vind je het beste?' Bijna altijd antwoord ik dan: 'Een moeder houdt van al haar kin-

deren evenveel.’ Hoewel dat vermoedelijk een beleefdheidsleugentje is, want niet alle ouders houden evenveel van al hun kinderen. Overigens zou dat een reden kunnen zijn om slechts één kind te maken; om niet te hoeven kiezen.

In mijn laatste bijdrage als Hotelmens, een verhaal dat zowel overzicht als afsluiting probeerde te zijn, had ik het over ‘de contouren van de worsteling.’ Dat is ongetwijfeld waar – er was en is een worsteling en de stukken van de Hotelmens schetsen de contouren ervan – maar nu komt me dat woord ‘worsteling’ toch wat zwaar voor. Een schrijver die beweert Hotelmens te zijn is vooral licht, ook als hij zich dooddrinkt en zich omringt met mensen met een acute doodswens en van zwaarmoedigheid zijn levensfilosofie heeft gemaakt. De lichtheid blijft overheersen, de vrolijke weemoed is zijn partijprogramma. Zelfdestructie en frivoliteit sluiten elkaar geenszins uit, waarmee ik niet wil zeggen dat ik zelfdestruc-tief ben, maar ik weet dat er Hotelmensen bestonden die dat wel zijn geweest.

Ik moet mezelf dus corrigeren, beter gezegd, ik moet iets toevoegen: het hotel maakt de meeste worstelingen licht en daarmee draaglijk.

Licht als de vlinderkusjes, het knippen met je ogen tegen de wang van een ander, waardoor die ander de sensatie heeft dat daar een vlinder is geland. Zoals ik over een relatie schreef dat die geen begin had en daardoor ook niet echt kon eindigen, precies daarin schuilt de lichtheid van de worsteling.



Toen ik in de zomer van 2015 vast kwam te zitten in een tunnel in Tadzjikistan besepte ik dat de gedachte dat de ware Hotelmens overal thuis kan zijn, zoals ik vaak had beweerd, niet klopte. Misschien heb ik gewoon niet lang genoeg in die tunnel vastgezet. Vermoedelijk had ik me op een gegeven moment ook in die tunnel

thuis gevoeld. En toch, het vermoeden blijft bestaan, het vermogen je overal thuis te voelen is begrensd.

Ontheemding is meer dan een sport, het is een levensinstelling, een neveneffect van het combineren van verschillende temperamenten en verlangens, van berusting en opstandigheid, van fatalisme en verzet, maar ontheemding heeft toch ook een minimale hoeveelheid comfort nodig wil je er aardigheid in blijven behouden. Daar in die tunnel was van comfort geen sprake meer, ik moest naar de wc, een infectie teisterde mij al dagen waardoor ik geen eten kon binnenhouden, slaapgebrek zorgde ervoor dat ik me aan mijn reisgenoot ergerde, het geloof weldra uit de tunnel te zullen komen ontbrak; het voelde alsof ik bezig was een doodswens uit te voeren.

Ik wil het echter niet hebben over gradaties van ontheemding, en eigenlijk ook niet al te veel over doodswensen, maar over de verschillende gradaties van thuis-zijn. Nogmaals moet ik vaststellen dat New York het meest thuis is, terwijl toch vrijwel alles aan mijn appartement tijdelijk is en tijdelijkheid uitstraalt. Thuis, zelfs daar waar thuis-zijn een hoogtepunt heeft bereikt, behoudt een geïmproviseerd karakter.

Misschien heeft dat te maken met de gedachte die ik kort na aankomst in New York regelmatig uitsprak tegen Marianne, voor wie ik naar die stad was gegaan: 'Over een paar jaar gaan we ergens anders wonen. Italië misschien.' Zoals de drie zusters van Tsjechov naar Moskou willen zonder ooit naar Moskou te gaan, zo bleef mijn appartement getuige van de hoop dat er weldra een nieuwe stad zou worden aangedaan. Het geïmproviseerde karakter moet daaraan te wijten zijn. Een New Yorker zei: 'Als je weg wilt uit New York en het lukt maar niet, dan ben je een New Yorker.'



'Moeten wij dit allemaal weten?' vroeg een lezer zich af naar aanleiding van een van de stukken van de Hotelmens. Dat was nog

een milde reactie, want de Hotelmens maakt, zoveel werd duidelijk tijdens het publiceren van de stukken op *De Correspondent*, ook boos.

Een therapeut vertelde me dat als de patiënt over de therapeut begint te dromen de therapie is aangeslagen. Zo kun je zeggen dat de woede van de lezer een teken is dat de tekst is aangeslagen, waaraan ik meteen toevoeg dat de Hotelmens niet uit is op woede en evenmin op liefde. De schrijver die van zijn lezers wenst te krijgen wat hij van zijn naasten niet ontvangt, kan misschien een goede schrijver zijn – hoewel ik dat stiekem betwijfel – hij is zeker geen Hotelmens. Een Hotelmens hengelt niet naar liefde, zeker niet naar liefde van lezers. In het hotel, en het eigen appartement is vanwege dat tijdelijke, geïmproviseerde karakter feitelijk ook een hotel, mag geen verplichting tot liefde bestaan. Wie weigert te geloven in zekerheid dient niet te hameren op verplichtingen.



De gedachte dat alles nog moet beginnen, zoals ik aan mijn vriendin had verteld, wil natuurlijk niet zeggen dat het eeuwige leven bestaat; het herlezen van de verhalen van de Hotelmens maakte me dat weer duidelijk. Alles moet nog beginnen, maar de tijd dringt, de eeuwigheid is ver weg. Zoals ik schreef: ‘Les 1 voor iedereen die het geluk zoekt: het geluk wil net als jij niet altijd worden gevonden.’ Waarom wil de Hotelmens niet echt worden gevonden? Op wat of wie wacht de Hotelmens?

In de serie Privé-Domein verscheen in 1974 een keuze uit F. Scott Fitzgeralds autobiografische verhalen onder de titel *De namiddag van een schrijver*. Een goede titel voor een Hotelmens.

Objectief gezien ben ik halverwege mijn lunch, misschien al bij de espresso, en de namiddag nadert, maar alles begint in de late namiddag, zo tussen vijf en zes, als in de vroege lente de schemering heeft ingezet.

Scott Fitzgerald schreef in een verhaal uit die bundel: ‘Het Hôtel du Cap in Antibes was bijna verlaten. De hitte nestelde zich in de blauwe en witte blokken van het balkon, en op de grote zeildoeken matten die onze vrienden over het terras hadden gespreid verwarmden we onze verbrande ruggen en bedachten nieuwe cocktails.’

Was F. Scott Fitzgerald ook een Hotelmens? Dat zal ik aan experts overlaten. Tragisch was hij zeker, maar noem een goede schrijver die dat niet was. Ja, noem een mens die zich aan het tragische weet te onttrekken.

Het citaat van Scott Fitzgerald bevat in elk geval de belangrijkste kenmerken van de Hotelmens. Het verlaten hotel. De cocktails die bedacht, maar niet gedronken worden. En dan nog de vrienden die matten op het terras hadden gespreid maar er zelf niet zijn. Er zijn sporen van vrienden in mijn appartement, zoals er sporen van diverse geliefdes zijn, foto’s op de koelkast, een onderbroek die een van hen heeft achtergelaten en die ik uit sentimentele redenen nooit heb weggegooid en toen maar in mijn archief bij ‘recensies uit Spanje en Italië’ heb verstoppt. Zo heeft een voormalige vriend mij een keer een grote foto van mij laten inlijsten, alsof ik daarop zat te wachten, maar weggooien durfde ik niet en ik heb de ingelijste foto toen maar onder het bed geschoven. Er zijn vrienden geweest en misschien komen ze terug, zoals er geliefdes zijn geweest die misschien terugkomen, en in de tussentijd bedenken we nieuwe cocktails.

Als dit de belangrijkste kenmerken van de Hotelmens zijn, wat betekent het dan om thuis te zijn in New York, waar het terras ontbreekt, vrienden met metro of taxi bezocht kunnen worden en er amper tijd is om nieuwe cocktails te drinken, laat staan te bedenken?



Thuis is waar drie planten staan, één floreert, één overleeft, één kwijnt weg, thuis is waar ik Franse les volg en op vaste dagen mijn werkster ontmoet met wie ik vaste rituelen afwerk – ik haal voor haar een taartje en groene thee – thuis is waar ik lessen krav maga volg, thuis is waar het verleden steeds groter wordt en de toekomst steeds kleiner.

Misschien is dat het cruciale verschil met die plekken waar thuis minder overheersend is, waar thuis meer een grijstint is dan iets zwarts. Daar is het verleden nihil en heeft de toekomst overmacht, daar heerst de sensatie dat alles nog moet beginnen, een gemoedstoestand die zo eigen is aan de Hotelmens. Elk hotel een volgend leven, elk hotel een nieuw begin, elk hotel een radicale belofte en tevens een variatie op dezelfde worsteling die ik geen worsteling meer zou moeten noemen, al was het maar om de ander, de lezer, niet in verleiding te brengen te zeggen: ‘Houd toch op met worstelen.’



Hoewel mijn dagen vol zitten met deadlines en andere verplichtingen, niet tot liefde maar tot schrijven en verzorgen – het leven zonder verplichtingen is een gedachte-experiment – blijf ik me vastklampen, zeker niet geheel uit vrije wil, aan de uitspraak van Henry de Montherlant dat het avontuur van je leven op de volgende straathoek kan beginnen. Misschien is ook dat avontuur niet meer dan een gedachte-experiment. Een enkele keer stijgt het daarboven uit, wordt het harde werkelijkheid en vervolgens tekst.

Het verlaten hotel in Antibes en de summiere, noodzakelijke beschrijving van dat hotel.

De namiddag van de schrijver: 's ochtends het avontuur, in de namiddag verslag daarvan uitbrengen.

New York,  
februari 2017

## Waar je een paar van je eigen spulletjes mag neerzetten

In 1972 vonden de Olympische Spelen in München plaats, beroemd geworden door de gijzeling van Israëliische atleten met een noodlottige bevrijdingsactie op de militaire luchthaven Fürstentfeldbruck. Een van de neveneffecten van die Olympische Spelen was dat München een zogenoemd ‘*Sperrbezirk*’ instelde waarbij prostitutie in de binnenstad verboden werd. Dit Sperrbezirk is nog steeds van kracht: de bordelen en clubs bevinden zich allemaal in de buitenwijk van de stad.

In een reisbureau in een van die buitenwijken ontmoet ik Thomas, een man met een flinke bos haar dat oranjeachtig aandoet. Ik vermoed dat de kleur van het haar veroorzaakt is door een kleurspoeling. Hij is in de veertig en bezit niet alleen een reisbureau maar ook twee zogeheten ‘*Stundenhotels*.’ Dames huren de kamers, en Thomas kijkt, zegt hij, alleen of ze een vergunning hebben om te werken, voor de rest zijn de dames vrije ondernemers.

Wat bijzonder is aan een van zijn Stundenhotels is dat een gedeelte van het ‘hotel’ ook als galerie fungeert. In de ontvangstruimte is erotische kunst uitgesteld, van de hand van Nikos W. Dettmer, beeldhouwer en tekenaar van erotische tekeningen op Japanse wijze. Hij studeerde operaregie en filosofie van de religie (‘*Religionsphilosophie*’).

Ook Nikos is aanwezig in het reisbureau. Hij zit naast Thomas, een beetje zoals een zoon naast zijn vader zit.



Het probleem is dat de kunst voor geen meter verkoopt. Nikos laat me – met hulp van Thomas, die het kunstwerk uit een opslagruimte van het reisbureau tevoorschijn trekt – een tekening zien en zegt: ‘De Fransen beweren wel dat het orgasme de kleine dood is, maar om dit soort tekeningen te maken moet je je ego ook overwinnen.’ De tekeningen bestaan uit slechts enkele lijnen en als ik Nikos goed begrijp, moet je de angst overwinnen dat de lijn die je trekt mislukt. Nikos is gezet, maar het misstaat hem niet, hij heeft een ironische en tegelijkertijd ietwat weemoedige blik in zijn ogen.

‘De mannen die het Stundenhotel bezoeken,’ zegt Thomas, ‘zijn kapitaalkrchtig, want we zijn niet goedkoop. Maar ze gaan het bordeel binnen, rechtstreeks naar een van de dames. En als ze klaar zijn lopen ze linea recta weer naar buiten, want dan hebben ze haast. Oog voor kunst hebben ze niet.’

Zonder dat daar veel aanleiding toe is voegt Nikos hier met zachte stem aan toe: ‘De hedendaagse filosofen hebben een chronisch gebrek aan humor.’

‘Niet alleen de filosofen,’ antwoord ik, want ik mag Nikos.

‘Is er dan geen wachtruimte?’ vraag ik aan Thomas.

‘We hebben vijf, zes vrije ondernemers, dat zijn de dames,’ legt Thomas uit. Die halen de mannen op aan de voordeur en brengen ze naar hun kamer. Als de klant eenmaal binnen is, wil hij liever niet wachten. Maar kom morgen kijken, dan zie je het zelf.’

In een lege straat niet ver van het voormalige Olympische dorp, naast een troosteloze opslagruimte, bevindt zich het bordeel annex de galerie. De kunst, voor zover ik dat kan beoordelen, valt niet tegen. Een van de dames heeft zelfs wat kunst van Nikos op haar kamer.

‘Ze is een intellectueel,’ zegt Nikos liefkozend, terwijl de dame naast hem staat.

‘Welnee,’ antwoordt ze, ‘ik ben een hoer.’

Ik wijs op een beeldje. ‘Wat is dat?’ vraag ik. ‘Ook van Nikos?’

‘Van een vaste klant,’ antwoordt ze. ‘Hij kwam elke week, toen kreeg hij kanker. Hij ging sterven en dat wilde hij in Nepal doen. Hij had van iedereen afscheid genomen, ook van mij, maar in Nepal werd hij langzaam beter en toen kwam hij terug en nam dit beeldje voor me mee. Ik werk hier, en je probeert toch je werkruinte op te vrolijken met wat spulletjes.’

Ook als het om een bordeel gaat geldt: thuis ben je waar je een paar van je eigen spulletjes mag neerzetten.



## Waar je je veilig waant

August Zirner is een Duitse acteur die in Amerika is geboren; zijn Oostenrijkse ouders waren voor de nazi's gevlucht. Als jongeman keerde hij terug naar Europa, en nu woont hij in Prien am Chiemsee, een stadje aan een meer ten oosten van München. De Chiemsee heeft drie eilanden. Op het ene eiland staat een klooster, op het andere een kasteel dat Ludwig II heeft laten bouwen, het derde is onbewoond. In de zomer is het meer een geliefde toeristenbestemming.

Van 1960 tot 1966 was Adolf von Bomhard burgemeester van Prien am Chiemsee, in 1971 werd Von Bomhard ereburger van Prien am Chiemsee.

In de oorlog was Von Bomhard *Befehlshaber der Ordnungspolizei* in *Reichskommissariat Ukraine* en tijdens de Neurenberger Processen trad hij op als getuige, waarbij hij, zo bleek achteraf, meeneed pleegde.

Begin dit jaar begon acteur August Zirner een handtekeningenactie om ervoor te zorgen dat Von Bomhard geen ereburger meer zou zijn van Prien am Chiemsee. Von Bomhard was weliswaar ontsnapt aan justitie, maar was naar alle waarschijnlijkheid een oorlogsmisdadiger. Op zijn minst zou je kunnen zeggen dat iemand die hoge functies heeft bekleed in het naziregime het niet verdient om ereburger van een stad te zijn in het huidige Duitsland.

Niet alle burgers van Prien am Chiemsee waren even blij met de handtekeningenactie van Zirner. Een apotheker zei tegen hem dat

hij de gemeenschap spleet. Een dame van een speelgoedwinkel vertelde hem dat ze dit met haar ouders moest bespreken. De dame was in de veertig.

Toen Zirner twee weken later bij de speelgoedwinkel langskwam, vertelde de dame enigszins beschaamd dat haar ouders het echt niet goed vonden dat ze een handtekening zette. Von Bomhard was een lieve man geweest.

Jonge politieagenten antwoordden dat ze niets met het verleden te maken hadden. Iemand meldde dat Von Bomhard nooit was veroordeeld.

Er waren natuurlijk ook burgers die wel tekenden, maar veel vrienden in Prien am Chiemsee heeft Zirner met zijn actie geloof ik niet gemaakt.

In mei 2013 besloot de gemeenteraad van Prien dat een eenmaal verleend ereburgerschap niet kan worden teruggedraaid, waaraan de gemeenteraad toevoegde dat naar huidige inzichten dit ereburgerschap niet aan Von Bomhard zou zijn verleend.

De prachtige villa van Von Bomhard, in de heuvels boven het stadje, staat leeg en is vermoedelijk te koop. Een stukje de andere kant op ligt het dorp Mangolding, alhoewel dorp, drie grote boerderijen, meer is het niet.

Een van die boerderijen heet de Lechnerhof. Op deze boerderij zat de beruchte nazi-arts Josef Mengele van 1945 tot 1948 ondergedoken als boerenknecht. De boer schijnt in 1945 tegen Mengele te hebben gezegd: 'Ik hoop dat je net zo goed kunt werken als dat je kunt eten.'

Mengele vluchtte – volgens Zirner met behulp van de katholieke